

ВЛАДИМИР Ж. ЧОЛОВИЋ¹
Институт за упоредно право
Београд (Србија)

ПРИМЕНА УРЕДБИ ЕУ НА ЗЕМЉЕ НЕЧЛАНИЦЕ – ТРЕЋЕ ДРЖАВЕ

САЖЕТАК. Земље чланице ЕУ могу самостално закључивати уговоре са трећим државама – нечланицама. Ипак, овде се не ради о изузетку од вршења спољне надлежности ЕУ. Наиме, у законодавству ЕУ донете су Уредбе које дефинишу услове, под којима државе чланице могу, али, само изузетно, преговарати и у сопствено име закључивати међународне уговоре са трећим државама – државама нечланицама. То су Уредбе које се односе на брак и родитељску одговорност, на предмете издржавања, као и на специфична питања меродавног права за уговорне и вануговорне обавезе. Ове Уредбе су донете на основу члана 307 Уговора о оснивању Заједнице. Међутим, мора се рећи да је основа за функционисање заједнице у спровођењу заједничке политике, настала усвајањем заједничких правила, без обзира на њихову форму. Значи, државе чланице немају право да преузимају обавезе према државама нечланицама, било појединачно, било колективно. Међутим, ако Комисија ЕУ, на захтев држава чланица, одобри могућност за државе чланице да закључи нови споразум или мења постојећи са трећом земљом, тада нека питања из области које су регулисане Уредбама могу бити регулисани између тих држава. Осим ових Уредби, у раду ће се анализирати и Уредба која се односи на примену права у области развода брака и правног раздвајања и која предвиђа могућност примене права земаља нечланица. Ове Уредбе су веома значајне не само због могућности закључивања оваквих уговора, као и због примене права наше земље, већ и због могућности да веома блиске државе, од којих је само једна чланица ЕУ, уређују одређене односе у овим областима. Значај ових прописа за Републику Србију, као и за друге земље у региону које нису чланице ЕУ, јесте велики.

Кључне речи: Уредба бр.664/2009, Уредба бр.662/2009, Уредба 1259/2010, државе чланице, треће државе, споразуми, спољна надлежност, меродавно право.

¹vlad966@hotmail.com

Уговором о оснивању Европске уније (ЕУ) 1992. године у Мастрихту земље чланице су означиле нову етапу у процесу интегрисања успостављајући све чвршћу унију народа Европе, у којој се одлуке доносе што је ближе могуће грађанима. Овим Уговором су постављени циљеви економске и монетарне уније, јединствене валуте, заједничке спољне и безбедносне политике, заједничке одбрамбене политике, увођење држављанства Уније, блиске сарадње у правосуђу и унутрашњим пословима. Оно што нас највише интересује јесте да је овим Уговором омогућено интензивирање сарадње држава које чине успостављену Унију у области уједначавања правила².

Стварање права Европске уније један је од главних задатака ове организације. Европска комисија предлаже нове прописе. Она, такође, надзире спровођење одлука ЕУ и поштовање заједничких прописа. Представници чланица у Европској комисији морају да заступају интересе ЕУ, а не интересе својих матичних земаља. Због тога не смеју да траже или приме упутства од влада земаља чланица. Савет министара ЕУ представља владе земаља чланица и састоји се од по једног министра из сваке земље. Од питања које се разматрају зависи који министар учествује на састанку. Савет министара доноси правила која Комисија предлаже. У многим питањима Савет министара мора бити сагласан са Европским парламентом, пре него што донесе одлуку. У другим питањима Савет министара може да донесе одлуку самостално, али тада Европски парламент мора да се изјасни о предлогу пре него што Савет министара донесе одлуку. Суд Европске уније тумачи правила и доноси пресуде у споровима³.

Једно од питања која се постављају односи се на примену права ЕУ на државе нечланице. Да ли је то могуће и да ли је то потребно? Ако говоримо о сарадњи између држава, без обзира да ли се ради о чланицама ЕУ или не, онда морамо закључити да се мора примењивати и право ЕУ на те државе. Али, на који начин? Да ли директно или не?

У ЕУ је донесена Уредба које предвиђа да се примени меродавно право неке треће државе – нечланице на одређени случај, прекогранични предмет, а, исто тако, донесене су Уредбе које предвиђају могућност да чланице ЕУ закључују споразуме са државама нечланицама у одређеним областима. Али, морамо имати на уму да могућност закључења споразума између држава чланица и трећих држава – држава нечланица треба разликовати од проширења примене права ЕУ и на те треће државе.

² Владимир Чоловић, *Сарадња судова и других органа у грађанским стварима у праву Европске уније* (Београд: Институт за упоредно право, Млади правници, 2009), 13.

³ Владимир Чоловић, *Сарадња судова и других органа у грађанским стварима у праву Европске уније*, *op. cit.*, 14.

СПОЉНА НАДЛЕЖНОСТ ЕУ И ИЗУЗЕЦИ ОД ВРШЕЊА СПОЉНЕ НАДЛЕЖНОСТИ

Да бисмо могли да анализирамо могућност закључења посебних уговора држава чланица ЕУ и трећих држава – нечланица, у одређеним областима, потребно је да одредимо шта је спољна надлежност ЕУ. Спољна надлежност ЕУ у односу на ступање у одређене правне односе са једном или више држава, као и међународних организација је регулисана чланом 47 Уговора о оснивању Заједнице, који потврђује њен правни субјективитет. Али и друге одредбе регулишу постојање спољне надлежности ЕУ, па је, самим тим, потребно одредити њену надлежност и код регулисања Међународног приватног права ЕУ. Треба одговорити на питање: да ли је ЕУ искључиво надлежна да ступа у правне односе са државама нечланицама и међународним организацијама у домену регулисања Међународног приватног права?⁴ Мишљење Европског суда правде, у вези са тим, односи се на чињеницу да Заједница жели да спроведе заједничку политику, која је предвиђена Уговором о оснивању Заједнице, када она усваја одредбе којима се установљавају заједничка правила, без обзира на то какав облик је она имала. Тада државе чланице немају право да поступају на индивидуалан или колективан начин, како би преузимале обавезе према државама нечланицама. Код спровођења одредаба Уговора о оснивању Заједнице, систем унутрашњих прописа ЕУ је неодвојив од система спољних односа. Искључива спољна надлежност постоји, ако је ЕУ хармонизовала одређено подручје права, односно ако је уредила то подручје у складу са својом унутрашњом надлежношћу, на тај начин да те одредбе обухватају и правила која се односе на држављане држава нечланица⁵.

ОКВИР ЗА ДОНОШЕЊЕ УРЕДАБА 664/2009 И 662/2009

Оквир за доношење Уредбе Савета бр. 664/2009 од 7. јула 2009. године о увођењу поступка за преговоре и склапање уговора између држава чланица и трећих држава који се односе на надлежност и признање, као и на извршење судских одлука у брачним предметима, предметима родитељске одго-

⁴ Јасмина Алихоџић, „Утицај вањске надлежности Европске уније на склапање међународних уговора држава чланица у области Међународног приватног права – осврт на Уредбу ЕЗ бр. 664/2009 и њен значај за БиХ”, *Анали Правног факултета Универзитета у Зеници*, бр. 6, год. 3, 77.

⁵ *Ibid.*, 77.

ворности, затим на предмете који се односе на издржавање, као и на одређивање меродавног права у предметима издржавања (даље: Уредба 664/2009)⁶ и Уредбе Европског парламента и Савета бр.662/2009 од 13. јула 2009. године о увођењу поступка за преговоре и склапање уговора између држава чланица и трећих држава који се односе на специфична питања меродавног права за уговорне и вануговорне обавезе (даље: Уредба 662/2009)⁷, налазимо у уводним деловима ових аката, односно у Преамбулама. Ради се о скоро идентичном тексту обе Преамбуле. Уводни делови Уредаба 664/2009 и 662/2009 односе се на питања која регулишу у својим одредбама, као и на основ који ове Уредбе имају у вишим актима Заједнице. То се, пре свега, односи на могућност закључења споразума у тим областима са државама нечланицама, пре свега од стране држава чланица, као и на однос тих споразума и споразума које закључује Заједница. Значи, на првом месту, судска сарадња у грађанским стварима између држава чланица и држава нечланица има свој основ у споразумима које су закључиле те земље. Такви споразуми, често, одражавају специјалне везе између држава чланица и држава нечланица и имају за циљ да обезбеде адекватни правни оквир за задовољење специфичних потреба тих земаља у овој области⁸.

Уговор о оснивању Заједнице, у свом члану 307, одређује да државе чланице могу да предузму све кораке како би се уклониле све инкомпатибилности између правних тековина Заједнице и међународних споразума закључених између држава чланица и држава нечланица. То може подразумевати и потребу за поновним преговорима о таквим споразумима. У вези са тим, може се указати потреба да се закључују наведени споразуми и у области судске сарадње у грађанским стварима. У свом мишљењу бр. 1/03 од 7. фебруара 2006. године, који се односи на закључак нове Лугано конвенције, Суд правде Европских заједница потврдио је да је Заједница стекла искључиву надлежност да закључи међународни уговор попут Лугано конвенције са државама нечланицама о питањима у вези са правилима одређеним у Уредби Саве-

⁶ Council Regulation (EC) No 664/2009 of 7 July 2009 establishing a procedure for the negotiation and conclusion of agreements between Member States and third countries concerning jurisdiction, recognition and enforcement of judgments and decisions in matrimonial matters, matters of parental responsibility and matters relating to maintenance obligations, and the law applicable to matters relating to maintenance obligations (*Official Journal of the European Communities, L 200, 31.7.2009., 46–51*)

⁷ Council Regulation (EC) No 662/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 establishing a procedure for the negotiation and conclusion of agreements between Member States and third countries on particular matters concerning the law applicable to contractual and non-contractual obligations (*Official Journal of the European Communities, L 200, 31.7.2009, p. 25–30*)

⁸ Т. 2 Преамбула.

та (ЕЗ) бр. 44/2001 од 22. децембра 2000. године о надлежности и признању и извршењу судских одлука у грађанским и трговачким стварима (Брисел I)⁹. На Заједници је да закључи, у складу са чланом 300 Уговора о оснивању Заједнице, који споразуми, закључени између Заједнице и држава нечланица, спадају у искључиву надлежност Заједнице. Осим тога, члан 10 наведеног Уговора захтева од држава чланица да се уздрже од свих мера које би могле да угрозе остваривање циљева Уговора, како би се олакшало остваривање задатака Заједнице. Ова дужност лојалне сарадње је општег значаја и не зависи од тога да ли Заједница има искључиву надлежност у закључењу наведених споразума. У вези са тим, треба успоставити кохерентан и транспарентан поступак, како би се овластиле државе чланице да измене постојећи споразум или да закључе нови, посебно у случајевима у којима Заједница није показала намеру да врши своју надлежност.¹⁰

Ове Уредбе не треба примењивати ако Заједница већ има закључени споразум са државама нечланицама у истој области. Сматраће се да два споразума (онај који је закључила Заједница и онај који има намеру да закључи или измени држава чланица) регулишу исту област ако они до детаља регулишу иста правна питања. Ако се ради о општим питањима, неће се сматрати да се споразуми односе на исту област.¹¹

Регулисање односа између ЕУ и других држава – нечланица је једно од важнијих питања у функционисању ове организације и њених чланица. Но, веома важно је и питање да ли државе чланице могу закључивати споразуме са државама нечланицама и да ли је таква могућност у супротности са овлашћењима која има ЕУ, као организација према другим државама и међународним организацијама.

УРЕДБЕ ЕУ НА КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ УРЕДБЕ 664/2009 И 662/2009

Пре него што посветимо пажњу садржини Уредаба 664/2009 и 662/2009, кратко ћемо се осврнути на уредбе које регулишу области на које се односи могућност закључења споразума између држава чланица и држава нечланица. Ради се о брачним питањима, питањима родитељске одговорности, питањима издржавања, питањима везаним за сукоб закона код уговорних оба-

⁹ Council Regulation (EC) No. 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (*Official Journal of the European Communities*, L 012, 16/01/2001, pp. 0001–0023).

¹⁰ Т. 3 – 8 Преамбула.

¹¹ Т. 9 Преамбула.

веза у грађанским и трговачким стварима, као и питањима везаним за сукоб закона код вануговорних обавеза у грађанским и трговачким стварима. Приказаћемо само основне одредбе ових Уредби.

УРЕДБА 2201/2003 И УРЕДБА 4/2009

Уредба 664/2009 се односи на Уредбу Савета (ЕУ) бр.2201/2003 од 27. новембра 2003. године о судској надлежности и признању и извршењу пресуда у брачним питањима и питањима родитељске одговорности, која укида Уредбу (ЕУ) бр.1347/2000 (Уредба 2201/2003)¹² и на Уредбу ЕУ бр. 4/2009 о надлежности, меродавном праву, признавању и извршењу одлука и сарадњи у стварима које се односе на обавезе издржавања је донесена 18.децембра 2008. године (Уредба 4/2009).¹³

Уредба 2201/2003 се примењује у грађанским стварима које се односе на развод, правно раздвајање или поништење брака, као и на додељивање, извршавање, делегирање, ограничавање или престанак родитељске одговорности. Уредба 2201/2003 се неће примењивати на:– утврђивање или оспоравање односа родитељ–дете; – одлуке о усвајању, мере које претходе усвајању, или поништавању или укидању усвајања; – презиме и лична имена детета; – осамостаљење/ослобађање деце од родитељског надзора/проглашавање пунолетства; – обавезе издржавања; – фидуцијарне односе или наслеђивање; – мере предузете као резултат кривичних дела која су починила деца¹⁴. Уредба 2201/2003 треба да се примењује само на прекид брачних веза и не бави се питањима, као што су околности које су довеле до развода, затим последице брака по имовину супружника као и друге мере, које би се могле примењивати у овој области. С обзиром на то да се Уредбом 2201/2003 регулише правно раздвајање, рећи ћемо да се под тим институтом подразумева да брак није разведен и да партнери не могу да ступе у други брак. Уредбом

¹² Council Regulation (EC) No 2201/2003 of 27 November 2003 concerning jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and the matters of parental responsibility, repealing Regulation (EC) No 1347/2000 (*Official Journal of the European Communities* L 338, 23.12.2003, p. 1–29).

¹³ Council Regulation (EC) No 4/2009 of 18 December 2008 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and cooperation in matters relating to maintenance obligations (*Official Journal of the European Communities* L 7, 10.1.2009, p. 1–79).

¹⁴ Члан 1 Уредбе 2201/2003; Бернадет Бордаш, „Регулатива Савета (ЕЗ) бр. 2201/2003 о надлежности у признању и извршењу пресуда у брачним стварима и стварима родитељске одговорности: однос Регулативе и других инструмената (чл. 60 и 61) – могућности сарадње са државама нечланицама ЕУ”, *Зборник присјевков з меѓнародне знансјивне конференце на Правни факултетски Универзе в Марибору* (Марибор 2004), 68.

2201/2003 треба да се омогући да суд једне земље чланице може да предузима привремене, као и заштитне мере, у хитним случајевима, у погледу лица или имовине која се налази у тој земљи чланице. Признање и извршење одлука донетих у једној земљи чланице треба да се заснива на принципу међусобног поверења и основе за непризнавање треба да се држе на минимуму који је потребан.

Применом Уредбе 4/2009 давалац издржавања би требало да, без проблема, добије одлуку у земљи чланице која се може аутоматски извршити у другој земљи чланице без даљих формалности. Да би се постигао овај циљ, препоручује се стварање инструмента ЕУ за ствари које се односе на обавезе издржавања у којем ће бити удружене одредбе о надлежности, сукобу закона, признавању и извршности, извршењу, правној помоћи и сарадњи између Централних органа¹⁵. Свака земља чланица је дужна да одреди Централни орган који ће вршити обавезе које за тај орган проистичу из Уредбе 4/2009. Федералне земље чланице, земље чланице са више правних система или земље чланице које имају аутономне територијалне јединице, могу слободно да именују више Централних органа а дужне су да назначе територијални или лични делокруг њихових функција¹⁶. Централни органи су дужни да сарађују једни са другима, укључујући и размену информација, као и да унапређују сарадњу међу надлежним органима у својим земљама чланицама да би се постигли циљеви ове уредбе. Централни органи су дужни да предузимају мере за олакшање примене ове Уредбе и у циљу јачања њихове сарадње. Делокруг ове уредбе обухвата све обавезе издржавања које проистичу из породичних односа, родитељства, брака или сродства, како би се гарантовало једнако поступање према свим даваоцима издржавања. У смислу ове уредбе, појам „обавезе издржавања” треба да се тумачи аутономно.

УРЕДБА 593/2008 И УРЕДБА 864/2007 (УРЕДБА 662/2009)

Уредба 662/2009 се односи на Уредбу Европског парламента и Савета о меродавном праву за уговорне обавезе (Рим I) бр. 593/2008 од 17. јуна 2008. године (Уредба 593/2008)¹⁷, као и на Уредбу Европског парламента и Савета

¹⁵ Чоловић Владимир, „Сарадња држава у области остваривања алиментационих захтева”, *Међународна научна конференција „Европске интеграције и међународна кривичноправна сарадња”*, Зборник радова (Београд: Институт за упоредно право и Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, 2011), 236.

¹⁶ Члан 49 Уредбе 4/2009.

о меродавном праву за вануговорне обавезе (Рим II) бр. 864/2007 од 11. јула 2007. године (Уредба 864/2007).¹⁸

Уредба 593/2008 се примењује у ситуацији у којој се решава сукоб закона код уговорних обавеза у грађанским и трговачким стварима. Уредба 593/2008 се неће примењивати на предмете везане за порезе, царину и државну администрацију. Осим тога, Уредба 593/2008 се неће примењивати и на предмете везане за правни статус лица, обавезе везане за породичне односе, обавезе везане за брачни и породични имовински режим, обавезе везане за меницу, чек и друге вредносне исправе, арбитражне споразуме и споразуме о избору суда, питања везана за компанијско право и сл.¹⁹ Уредба 593/2008 ће се примењивати без обзира на то да ли се ради о праву земље чланице или не²⁰. Основни принцип Уредбе 593/2008 је аутономија воље, али она предвиђа и посебна правила за одређивање меродавног права, када странке то не учине или када то није могуће. Уредба 593/2008 ће заменити Римску конвенцију.²¹ Осим тога, Уредба 593/2008 има задатак да балансира односе између странака у прекограничним случајевима, омогућавајући примену права, које највише одговара одређеној уговорној обавези. Не само то, једно од питања, коме Уредба 593/2008 посвећује нарочиту пажњу, јесте одређивање меродавног права за потрошачке уговоре са елементом иностраности.²²

Уредба 864/2007 се примењује на ситуације у којој се решава сукоб закона код вануговорних обавеза у грађанским и трговачким стварима. Уредба 864/2007 се не примењује у пореским, царинским и управним стварима или код одговорности државе у вршењу државне власти. Примена Уредбе 864/2007 биће искључена и код вануговорних обавеза проистеклих из породичних односа, затим брачних имовинских односа и меничних и чековних односа. Исто тако, Уредба 864/2007 се неће примењивати и код вануговорних обавеза везаних за субјекте у компанијском праву, затим код нуклеарне штете,

¹⁷ Council Regulation (EC) No 593/2008 of the European Parliament and of the Council of 17 June 2008 on the law applicable to contractual obligations (Rome I) (*Official Journal of the European Communities* L 177, 04.07.2008., p.6–16).

¹⁸ Council Regulation (EC) No 864/2007 of the European Parliament and of the Council of July 11 2007 on the law applicable to non-contractual obligations (RomeII) (*Official Journal of the European Communities* L 199, 31.7.2007., p. 40–49).

¹⁹ Члан 1 Уредбе 593/2009.

²⁰ Члан 2 Уредбе 593/2009.

²¹ Law Society supports applicable-law rules for contracts, The Law Society of England and Wales, <http://international.lawsociety.org.uk/node/3855>.

²² Владимир Чоловић, *Сарадња судова и других органа у грађанским стварима у праву Европске уније*, op. cit., 38–39; Regulation on the law applicable to contractual obligations (RomeI), European Judicial Network in civil and commercial matters, http://ec.europa.eu/civiljustice/news/whatsnew_en.htm.

као и код повреде приватности и права везаних за личност, укључујући и клевету²³. Уредба 864/2007 одређује и да ће догађај из ког је проистекла штета обухватити и догађаје код којих је вероватно да ће се штета догодити. Исто тако, штета укључује и штету која ће, вероватно, настати²⁴. Право једне државе ће се применити, ако је меродавно по одредбама Уредбе 864/2007, без обзира на то да ли је та држава чланица ЕУ или није.²⁵ Уредба 864/2007 дефинише и општа и посебна правила за одређивање меродавног права у случају постојања вануговорне одговорности. Не само то, она одређује и случајеве када се примењује аутономија воље странака, као и заједничка правила која се тичу неких општих питања у овој области, као што су директна тужба, суброгација, солидарна одговорност и сл.²⁶

САДРЖИНА УРЕДБИ 664/2009 И 662/2009

Уредба 664/2009 регулише поступак у коме држава чланица има овлашћења да измени већ закључени уговор, као и да преговара и закључи нови споразум са трећим земљама (државама нечланицама), под условима које она одређује. Уредба 664/2009 се примењује на уговоре у потпуности или делимично у складу са одредбама поменуте Уредбе 2201/2003, као и у складу са Уредбом 4/2009. Уредба 664/2009 се не примењује ако Заједница има закључен споразум са државама нечланицама по овим питањима. И Уредба 662/2009 на исти начин регулише поступак који се односи на овлашћење државе чланице да измени већ закључени уговор или закључи нови споразум са државама нечланицама. Али, она се примењује на уговоре који су у потпуности или делимично у складу са одредбама поменуте Уредбе 593/2008, као и у складу са одредбама Уредбе 864/2007²⁷.

Пошто се ради о идентичном тексту обе Уредбе, на тај начин ћемо и представити њихову садржину. Исти је број чланова и исти су наслови тих одредаба код обе уредбе.

Свако позивање на државу чланицу или државу нечланицу у уредбама у погледу регионалних споразума ће се тумачити, на тај начин, да се односи на те државе²⁸.

²³ Члан 1 Уредбе 864/2007.

²⁴ Члан 2 (3) Уредбе 864/2007.

²⁵ Члан 3 Уредбе 864/2007.

²⁶ Владимир Чоловић, *Сарадња судова и груписа органа у грађанским стварима у праву Европске уније*, оп.цит., 30–31.

²⁷ Члан 1 Уредбе 664/2009 и Уредбе 662/2009.

²⁸ Члан 2 Уредбе 664/2009 и Уредбе 662/2009.

Када држава чланица намерава да започне преговоре о измени постојећег споразума или о закључењу новог, а што је регулисано овим Уредбама, она мора да обавести Комисију о својој намери. То обавештење мора бити достављено Комисији што је пре могуће, односно то мора бити учињено пре дана када су заказани формални преговори између држава у вези с овим питањем. Уредбе нису навеле који је то рок. Обавештење мора да садржи копију споразума или његовог нацрта, тј. предлог споразума, као и другу релевантну документацију, ако је то потребно. Држава чланица мора да опише ток преговора, као и да дефинише сва питања која треба решити наведеним споразумом, без обзира на то да ли се ради о закључењу новог споразума или изменама постојећег. Држава чланица може да пружи и другу, било коју, додатну информацију²⁹. По пријему наведеног обавештења, Комисија ће проценити да ли држава чланица може да покрене формалне преговоре са државом нечланицом. У тој процени, Комисија ће прво проверити да ли се у наредна 24 месеца планирају преговори заједнице са државом нечланицом у вези са дефинисањем споразума о односним питањима³⁰. У супротном, Комисија ће проценити да ли су испуњени следећи услови:

- да ли је држава чланица обезбедила информације о посебном интересу за закључење споразума о економским, географским, културним, историјским, социјалним или политичким везама између државе чланице и државе нечланице;
- да ли су обезбеђене информације које доказују да држава чланица неће, наведеним закључењем или изменом уговора, угрозити ефикасност ове уредбе и да неће угрозити правилно функционисање система утврђеног овом уредбом; и
- да предложени споразум (или његова измена) неће угрозити циљеве и сврху спољне политике Заједнице, као што је то утврдила Заједница³¹.

Ако предложени споразум испуњава све наведене услове, Комисија у року од 90 дана од дана пријема обавештења о намери почетка формалних преговора доставља образложену одлуку држави чланици, уз давање овлашћења за почетак формалних преговора о овом споразуму. Ако је неопходно, Комисија може предложити одређене смернице за ток преговора, што би ре-

²⁹ Члан 3 Уредбе 664/2009 и Уредбе 662/2009; Marta Requejo, „Two new IPL regulations”, Conflict of Laws.net, <http://conflictoflaws.net/2009/two-new-ipl-regulations/> (приступ: 01. 09. 2013.)

³⁰ Владимир Чоловић, Закључење споразума између држава чланица и трећих држава као изузетак од вршења спољне надлежности Европске уније, *Евројско законодавство* бр. 39–40/2012, Београд, 2012, 18.

³¹ Члан 4 Уредбе 664/2009 и Уредбе 662/2009.

зултирало укључењем одређених клаузула у предложеном споразуму. Та клаузула се односи на следеће: – мора се потпуно или делимично раскинути уговор између државе чланице и државе нечланице, ако, касније, буде закључен споразум између Заједнице и државе нечланице, по истим питањима; и – морају се директно заменити одговарајуће одредбе споразума са одредбама споразума који је, накнадно, закључен између ЕУ и њених чланица, са једне стране, и држава нечланица, са друге стране, који ће регулисати иста питања³². Конкретно, те клаузуле треба да имају следећу садржину. Прва, наведена, клаузула, мора да изгледа на следећи начин: „Имена државе чланице и државе нечланице, морају да, у целини или делимично, раскину овај Споразум, ако Европска заједница и њене Државе чланице закључе споразум са (име једне или више држава нечланица) о истим питањима цивилног правосуђа, као и о другим питањима, која су регулисана тим Споразумом”. Друга, наведена, клаузула мора да изгледа на следећи начин: „Овај Споразум или његове поједине одредбе престају да важе од дана закључења споразума између Европске заједнице и њених држава чланица, с једне стране, и (име једне или више држава нечланица), са друге стране, у области која је регулисана новим споразумом”.³³

Ако Комисија, на основу своје оцене и елемената, који су дефинисани у члану 4. Уредбе не намерава да одобри почетак формалних преговора о закључењу новог споразума или измени постојећег, она ће мишљење о томе доставити држави чланици, у року од 90 дана, од дана пријема обавештења о намери државе чланице да започне преговор, што је дефинисано у члану 3 Уредбе. Након тога, држава чланица, у року од 30 дана од дана пријема мишљења Комисије, може да покрене поступак за разговор са Комисијом у вези са проналажењем решења око наведеног. Ако држава чланица не затражи разговор са Комисијом у року који је наведен, тада ће Комисија донети и доставити образложену одлуку држави чланици, у року од 130 дана од дана пријема обавештења, које је дефинисано у члану 3. Уредбе. Међутим, у случају да је дошло до разговора између Комисије и државе чланице, тада ће Комисија донети образложену одлуку и доставити је држави чланици у року од 30 дана од дана завршетка расправе³⁴. Уколико се преговори између државе чланице и државе нечланице односе на област коју уређују Уредбе, Комисија може да учествује у тим преговорима, али у статусу посматрача.

³² Владимир Чоловић, Закључење споразума између држава чланица и трећих држава као изузетак од вршења спољне надлежности Европске уније, *op. cit.*, 19.

³³ Члан 5 Уредбе 664/2009 и Уредбе 662/2009.

³⁴ Члан 6 Уредбе 664/2009 и Уредбе 662/2009.

Ако то није случај, тада Комисија има право да је обавештававају о напретку у различитим фазама преговора³⁵.

Пре потписивања споразума са државом нечланицом, држава чланица ће обавестити Комисију о исходу преговора и доставиће јој текст тог споразума. Након пријема тог обавештења, Комисија ће проценити да ли тај споразум испуњава услове који су дефинисани у Уредби. Ако тај споразум испуњава услове из Уредбе, тада ће Комисија, у року од 90 дана од дана пријема обавештења о исходу преговора, донети образложену одлуку о томе да држава чланица може закључити споразум са државом нечланицом. Међутим, у случају да Комисија, на основу своје оцене, а што је дефинисано чланом 8 Уредбе, не донесе позитивну одлуку о закључењу овог споразума, она ће о томе да обавести државу чланицу у питању, као и Европски парламент и Савет, у року од 90 дана од дана пријема обавештења о исходу преговора и закључењу споразума. Држава чланица, тада, у року од 30 дана од дана пријема мишљења Комисије, може да захтева да покрене расправу са Комисијом у циљу проналажења решења у оваквој ситуацији. Ако то држава чланица учини или не учини, у року који је одређен, тада ће Комисија донети образложену одлуку и доставити је држави чланици у року од 130 дана од дана пријема обавештења о исходу преговора и закључењу споразума од стране државе чланице. Но, у случају расправе, Комисија ће доставити држави чланици образложену одлуку у року од 30 дана од дана завршетка расправе. О томе ће Комисија обавестити и Европски парламент и Савет, у року од 30 дана од дана доношења одлуке. Државе чланице могу обавестити Комисију о поверљивости обавештења. То се односи на обавештења о намери почетка преговора о закључењу споразума са државом нечланицом, затим на сам текст споразума итд³⁶.

Комисија ће доставити Европском парламенту, Савету, као и Европском економском и социјалном комитету извештај о примени Уредбе, али не раније од 7. јула 2012. године (Уредба 664/2009), односно, од 13. јула 2017. године (Уредба 662/2009). Тај извештај мора садржати следеће: – потврду да ове уредбе истичу на дан, како је то предвиђено уредбама; или – предлог да ове уредбе, након истека њихове важности, буду замењене новим актима. Ако извештај препоручује замену ових уредби новим актима, то ће бити праћено одговарајућим предлозима закона. То је битно, с обзиром на то да

³⁵ Члан 7 Уредбе 664/2009 и Уредбе 662/2009; Marta Requejo, „Two new IPL regulations”, *op. cit.*

³⁶ Чланови 8, 9 и 10 Уредбе 664/2009 и Уредбе 662/2009; Владимир Чоловић, Закључење споразума између држава чланица и трећих држава као изузетак од вршења спољне надлежности Европске уније, *op. cit.*, 20.

ће важност Уредби истећи након три године од достављања извештаја Комисије. Период од три године ће почети да тече од првог дана у месецу након подношења извештаја Европском парламенту или Савету. Може се десити да се извештај поднесе одвојено овим органима, тако да ће се рок везати за задње поднесени извештај. Без обзира на истек уредби, сви преговори у вези са закључењем споразума између држава чланица и држава нечланица моћи ће да буду завршени у складу са њеним одредбама³⁷.

Уредбе су ступиле на снагу двадесетог дана од дана објављивања у Службеном листу Европске уније. Оне ће бити обавезујуће у целини и директно ће се примењивати у државама чланицама у складу са Уговором о оснивању Европске заједнице. Иако су Уредбе донете различитих датума (Уредба 664/2009 је донета 7. јула 2009, а Уредба 662/2009 је донета 13. јула 2009), обе су објављене истог дана у Службеним новинама, што значи да су ступиле на снагу истог дана – 20. августа 2009.³⁸

ЗНАЧАЈ УРЕДБИ 664/2009 И 662/2009 ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Значај Уредбе 664/2009 и Уредбе 662/2009 је за Републику Србију велики. То се не односи само на њен положај према ЕУ. Ипак, мора се рећи, да је мали број билатералних уговора између Србије и чланица ЕУ на снази. Осим тога, скоро сви билатерални уговори су закључени док је још егзистирала Југославија. Области на које се односе наведене Уредбе у Србији уређене су Законом који се односе наведене Уредбе, то се у Србији чини у Закону који регулише област Међународног приватног права.

Наиме, за одређивање меродавног права за наведене области (на које се односе наведене Уредбе) примењују се одредбе Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља³⁹ (даље Закон о МПП). Ми нећемо посвећивати пажњу тим одредбама, имајући у виду да се ради о општим правилима Међународног приватног права, као и због тога, што се Уредбе 664/2009 и 662/2009, пре свега, односе на закључење споразума између држава чланица и држава нечланица, односно на изузетке од вршења спољне надлежности ЕУ.

³⁷ Чланови 13 и 14 Уредбе 664/2009 и Уредбе 662/2009; Владимир Чоловић, Закључење споразума између држава чланица и трећих држава као изузетак од вршења спољне надлежности Европске уније, *op. cit.*, 21.

³⁸ Члан 15 Уредбе 664/2009 и Уредбе 662/2009.

³⁹ „Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља” (*Сл. лист СФРЈ* бр. 43/82, 72/82, *Сл. лист СРЈ* бр. 46/96).

Поменућемо неке од билатералних споразума који су на снази између Србије и садашњих чланица ЕУ који су закључивани у време када је Србија егзистирала у оквиру Краљевине Југославије, односно у оквиру ФНРЈ и СФРЈ. Ти споразуми су закључивани, најчешће, у области међународне правне помоћи и признања и извршења страних одлука. Издвојили смо следеће билатералне споразуме.

Аустрија: – Споразум о узајамном признавању и извршењу одлука о издржавању између ФНРЈ и Републике Аустрије од 10. октобра 1961. године⁴⁰ – ступио на снагу 25. децембра 1962; – Споразум о узајамном признавању и извршењу одлука изабраних судова и поравнања закључених пред изабраним судовима у трговачким стварима између ФНРЈ и Републике Аустрије од 18. марта 1960. године⁴¹ – ступио на снагу 17. маја 1961. године.

Белгија: – Споразум о правној помоћи у грађанским и трговачким стварима између СФР Југославије и Краљевине Белгије од 24. септембра 1971. године⁴² – ступио на снагу 1. јуна 1972; – Конвенција о признању и извршењу судских одлука о издржавању између СФРЈ и Краљевине Белгије од 12. децембра 1973. године⁴³ – ступила на снагу 8. марта 1976. године.

Бугарска: – Уговор о узајамној правној помоћи између ФНРЈ и Народне Републике Бугарске од 23. марта 1956. године⁴⁴ – ступио на снагу 17. јануара 1957. године.

Република Чешка: – Уговор о регулисању правних односа у грађанским, породичним и кривичним стварима између СФРЈ и Чешке Социјалистичке Републике од 20. јануара 1964. године⁴⁵ – ступио на снагу 2. августа 1964. године.

Француска: – Споразум о олакшању примене Хашке конвенције о грађанском поступку од 1. марта 1954. године између СФРЈ и Француске републике од 29. октобра 1969. године⁴⁶ – ступио на снагу 1. јануара 1971.; – Конвенција о надлежности и о закону који се примењује у области личног и породичног права између СФРЈ и Француске Републике од 18. маја 1971. године⁴⁷ – ступила на снагу 1. децембра 1972; – Конвенција о признању и извршењу судских одлука у грађанским и трговачким стварима између Владе СФРЈ и

⁴⁰ *Сл. лист СФРЈ* – додатак, бр. 2/1963.

⁴¹ *Сл. лист ФНРЈ* – додатак, бр. 5/1961.

⁴² *Сл. лист СФРЈ* – додатак, бр. 7/1974.

⁴³ *Сл. лист СФРЈ* – додатак, бр. 45/1976.

⁴⁴ *Сл. лист ФНРЈ* – додатак, бр. 1/1957.

⁴⁵ *Сл. лист СФРЈ* – додатак, бр. 13/1964.

⁴⁶ *Сл. лист СФРЈ* – додатак, бр. 21/1971.

⁴⁷ *Сл. лист СФРЈ*, бр. 5/1972.

Владе Француске Републике од 18. маја 1971. године⁴⁸ – ступила на снагу 1. фебруара 1972. године.

Грчка: – Конвенција о узајамним правним односима између ФНРЈ и Краљевине Грчке од 18. јуна 1959. године⁴⁹ – ступила на снагу 31. марта 1960; – Споразум о узајамном признавању и извршењу судских одлука између ФНРЈ и Краљевине Грчке од 18. јуна 1959.⁵⁰ – ступио на снагу 31. марта 1960. године.

Мађарска: – Уговор о узајамном правном саобраћају између СФРЈ и Народне Републике Мађарске од 7. марта 1968.⁵¹ – ступио на снагу 18. јануара 1969. године.

Шведска: – Споразум између СФРЈ и Краљевине Шведске о укидању легализације исправа од 29. новембра 1990. године⁵²; – Споразум између СФРЈ и Краљевине Шведске о олакшању примене Хашке конвенције о грађанском поступку од 01. марта 1954. године, од 22. новембра 1990. године⁵³.

Велика Британија: – Конвенција између Краљевине Југославије и Велике Британије о уређењу међусобне помоћи у вођењу поступка у грађанским и трговачким стварима које су у течају или које могу бити у течају пред односним судским властима од 27. фебруара 1936. године⁵⁴ – ступила на снагу 18. августа 1937. године.

Србија нема закључене билатералне уговоре са следећим чланицама ЕУ: Луксембург, Шведска, Португал, Ирска, Малта, Литванија, Летонија, Естонија, Словенија и Финска.

УРЕДБА 1259/2010 – РАЗВОД БРАКА И ПРАВНО РАЗДВАЈАЊЕ

Уредба Европског парламента и Савета о примени побољшане сарадње у области права које се примењује на развод и правно раздвајање бр. 1259/2010 од 20. децембра 2010. године (даље: Уредба 1259/2010), која се, још, назива и „Рим III”⁵⁵, састоји се у примени на ситуације у којој се решава сукоб закона у области развода и правног раздвајања. Уредба 1259/2010 дефинише и два термина, ради лакшег разумевања њених одредаба. Наиме, под

⁴⁸ *Сл. лист СФРЈ* – додаток, бр. 7/1972.

⁴⁹ *Сл. лист ФНРЈ* – додаток, бр. 7/1960.

⁵⁰ *Сл. лист ФНРЈ* – додаток, бр. 6/1960.

⁵¹ *Сл. лист СФРЈ* – додаток, број 3/1968.

⁵² Није ратификован и није на снази.

⁵³ Није ратификован и није на снази.

⁵⁴ *Службене новине КЈ*, бр. 116 (1937).

„земљом уговорницом” која учествује у примени овог акта, подразумева земљу чланицу ЕУ која то чини на основу Одлуке 2010/405/ЕУ (односи се на 14 земаља чланица. Право које се одреди по Уредби 1259/20101 ће се примењивати, без обзира да ли се ради о праву земље уговорнице која примењује ову Уредбу или не⁵⁶. То, практично, значи да Француска може примењивати право Алжира, Португалија право Кине итд⁵⁷.

ИЗБОР ПРАВА СТРАНАКА – БРАЧНИХ ДРУГОВА

Брачни другови се могу споразумети око права које ће се примењивати на развод и правно раздвајање, под условом, да је то једно од следећих права: а) право државе, у којој брачни другови имају пребивалиште, у тренутку закључења споразума; б) право државе, у којој су брачни другови имали последње заједничко пребивалиште, али ако, у време закључења споразума, један од њих и даље има пребивалиште у том месту; в) право одређено по држављанству једног од брачних другова, у време закључења споразума; и г) право форума⁵⁸.

МЕРОДАВНО ПРАВО У НЕДОСТАТКУ ИЗБОРА ПРАВА СТРАНАКА – БРАЧНИХ ДРУГОВА

У случају да странке, односно брачни другови нису изабрали право, по Уредби 1259/2010, тада ће се меродавно право у области развода и правног раздвајања одредити: а) по праву државе, у којој супружници имају пребивалиште, у време покретања поступка пред судом; или, ако је то немогуће, б) по праву државе, у којој су супружници имали последње заједничко пребивалиште, али под условом да се период боравка брачних другова није завршио пре више од годину дана од дана када је покренут поступак пред су-

⁵⁵ Council Regulation (EU) No 1259/2010 of 20 December 2010 implementing enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and legal separation (*Official Journal of the European Communities* L 343, 29.12.2010, p.10–16)

⁵⁶ Члан 4 Уредбе 1259/2010; Владимир Чоловић, Уредба Европског парламента и Савета о примени побољшане сарадње у области права које се примењује на развод и правно раздвајање (бр. 1259/2010 од 20. децембра), *Евројско законодавство* бр. 35–36/11, Београд 2011, 33.

⁵⁷ Hodson David, EU approves European divorce enhanced cooperation, www.davidhodson.com/assets/documents/enhancedcoop.pdf (датум приступа: 11.09.2013)

⁵⁸ Члан 5 Уредбе 1259/2010; Владимир Чоловић, Уредба Европског парламента и Савета о примени побољшане сарадње у области права које се примењује на развод и правно раздвајање (бр. 1259/2010 од 20. децембра), *op. cit.*, 35.

дом, односно ако један од брачних другова још увек живи на том месту, у време кад је покренут поступак пред судом; или ако то није случај, в) по праву државе чији су држављани оба брачна друга, у време покретања поступка пред судом; а ако то није могуће применити, онда г) по праву државе у којој је покренут поступак пред судом⁵⁹.

Комисија ЕУ је 14. марта 2005. године усвојила Зелену књигу о меродавном праву и надлежности у стварима везаним за развод, док је 17. јула 2006. године предложила Уредбу о изменама и допунама Уредбе Савета ЕУ бр. 2201/2003 у погледу надлежности и меродавног права у брачним стварима. Савет ЕУ је, након тога, на састанку у Луксембургу, 5. и 6. јуна 2008. године закључио да постоји недостатак једногласности и да постоје непремостиве тешкоће у овој области. Но, 12. јула 2010. године, Савет ЕУ је усвојио Одлуку 2010/405/ЕУ о одобравању побољшане сарадње у области меродавног права које се примењује на развод и правно раздвајање. Та Одлука се односи на Белгију, Бугарску, Немачку, Шпанију, Француску, Италију, Летонију, Луксембург, Мађарску, Малту, Аустрију, Португалију, Румунију и Словенију. Уредба 1259/2010 треба да створи јасан и свеобухватан правни оквир у области права које се примењује у овој области. Она мора да пружи грађанима одговарајуће резултате, у смислу правне сигурности, као и да спречи фаворизовање било ког брачног друга. Уредба 1259/2010 би требало да буде универзална, односно она би требало да омогући униформност у одређивању правила за решавање сукоба закона и требало би да се примењује, без обзира на природу суда или другог органа који решава овакве ситуације. Брачни другови би морали да имају несметан приступ актуелним информацијама везаним за национална права и право ЕУ, као и за правила поступка. Уредба 1259/2010 је историјска, јер ће се примењивати само у појединим земљама чланицама ЕУ. Морамо рећи да Уредба 1259/2010 обезбеђује склад, сигурност и јасноћу у примени њених одредаба. Она је битна и за друге земље, а не само за земље чланице ЕУ⁶⁰. Уредба 1259/2010 се примењује од 21. јуна 2012. године.

⁵⁹ Члан 8 Уредбе 1259/2010; Владимир Чоловић, Уредба Европског парламента и Савета о примени побољшане сарадње у области права које се примењује на развод и правно раздвајање (бр. 1259/2010 од 20. децембра), *op. cit.*, 36.

⁶⁰ Hodson David, *EU approves European divorce enhanced co-operation*, *op. cit.*

ЗНАЧАЈ УРЕДБЕ 1259/2010 ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Значај Уредбе 1259/2010 за Републику Србију произлази из тога што се и право Србије може применити ако се испуне услови предвиђени у акту ЕУ. То значи да је Уредба 1259/2010, са тог становишта, значајна за Србију, као и за остале земље – нечланице чије се право може применити у овим односима. Но, много је значајније питање регулисања развода брака са елементом иностраности у Закону о МПП, ако имамо у виду да Уредба 1259/2010 предвиђа могућност аутономије воље, односно избора права странака – брачних другова. Наиме, кад је у питању Закон о МПП, држављанство као тачка везивања није примарна, као код осталих односа везаних за брак. Чињеница је да законодавац одређује држављанство као прву, односно, *lex nationalis* ће се примењивати, ако су брачни другови, који се разводе, држављани исте државе, у време подношења тужбе. Но, ако су брачни другови, који се разводе, држављани различитих држава, тада настаје проблем. Иако законодавац одређује кумулативну примену права, она би изазвала многе тешкоће, у случају када права различитих држава на различит начин регулишу последице развода брака, које не могу бити исте, као и код закључења брака. Због тога, законодавац предвиђа и друге, супсидијарне, тачке везивања, које се примењују, уколико се испуне одређени услови везани за држављанство домаће земље или пребивалиште у домаћој земљи, односно нашој земљи. Наиме, ако се брак не би могао развести кумулативном применом различитих права, тада ће бити меродавно право наше државе ако је један од брачних другова имао у време подношења тужбе пребивалиште у Србији. Најзад, ако је један од брачних другова држављанин наше земље, који нема пребивалиште у Србији, а брак се не би могао развести кумулативном применом различитих права, за развод брака меродавно је право Србије⁶¹.

Неки аутори предлажу да се тачке везивања, које су предвиђене у Закону о МПП, измене у том смислу, што би се меродавно право одређивало по најближој вези, односно по праву државе са којом су брачни другови најближе повезани⁶² ако они немају исто држављанство. Са наведеним предлогом се не бисмо могли у потпуности сложити, имајући у виду да примена права државе са којом су супружници најближе повезани, може довести до истог

⁶¹ Члан 35 Закона о МПП.

⁶² Бернадет Бордаш, „Колизоне норме за брак и породицу: да ли је време за измене?“, *Зборник радова „Двадесет година Закона о МПП“* (Ниш: Правни факултет, 2007), 185.

резултата као и кумулација права, ако имају различита држављанства. Но, чињеница је да би се наведени предлог могао дефинисати као опција брачних другова. У сваком случају, најближа веза брачних другова са неком земљом могла би се дефинисати као њихово заједничко пребивалиште или место налажења имовине.

Осим тога, кад је у питању развод брака, сматрамо да би требало предвидети могућност да брачни другови, који немају држављанство земље у којој се брак разводи, односно земље у којој је поднесена тужба за развод или захтев за споразумни престанак брака, могу захтевати да се брак разведе по правилима домаће земље, односно по правилу *lex fori*, без обзира на то што нису испуњени услови везани за домаће држављанство или пребивалиште у домаћој земљи. Наравно, ово би било могуће само у случају да брачни другови имају различита држављанства. Са друге стране, могао би да се појави проблем признања развода у земљи порекла брачних другова.

У сваком случају, чињеница је да решење у Уредби 1259/2010 налаже примену другачијег решења за питање развода брака, нарочито, ако имамо у виду могућност аутономије воље.

ЗАКЉУЧАК

Основни закључак који се намеће, након анализе наведених Уредби ЕУ, односи се на неопходност усклађивања домаћег законодавства са, пре свега, решењима у праву ЕУ. Чињеница да се ове Уредбе односе, за сада, на области брачних питања, питања развода брака, издржавања, као и на одређивање меродавног права код уговорне и вануговорне одговорности не значи да се неће, у ближој или даљој будућности, донети уредбе које ће регулисати и друге области. Због тога је потребно прилагодити законодавство наведеној ситуацији, односно омогућити примену права ЕУ и закључење уговора са земљама чланицама у случајевима који су наведени.

Прилагођавање није потребно не само због чињенице што је наша земља кандидат за улазак у ЕУ већ и због чињенице да су неке земље у региону већ чланице ЕУ, као и да друге земље имају различит статус, када је у питању чланство у овој организацији. Бивша заједничка држава, повезаност становника на овим просторима, међусобна трговина, висок промет људи и добра, само су неки од разлога који говоре у прилог прилагођавању одредбама Уредаба које је дефинисала ЕУ.

ЛИТЕРАТУРА

Монографије, чланци

- Алихоџић, Ј. „Утицај вањске надлежности Европске уније на склапање међународних уговора држава чланица у области Међународног приватног права – осврт на Уредбу ЕЗ бр. 664/2009. и њен значај за БиХ”. *Анали Правној факултету Универзитета у Зеници* бр. 6, год. 3.
- Бордаш, Б. „Регулатива Савета (ЕЗ) бр. 2201/2003 о надлежности у признању и извршењу пресуда у брачним стварима и стварима родитељске одговорности: однос Регулative и других инструмената (чл.60 и 61) – могућности сарадње са државама нечланицама ЕУ”. *Зборник њрисејевков з међународне знансјевне конференце на Правни факултету Универзе в Марибору*, Марибор, 2004.
- Бордаш, Б. „Колизоне нормe за брак и породицу: да ли је време за измене?”. *Зборник радова „Двадесет година Закона о МПП”*. Ниш: Правни факултет, 2007.
- Чоловић, В. *Сарадња судова и грујих ориана у браћанским стварима у праву Евројске уније*. Београд: Институт за упоредно право, Млади правници, 2009.
- Чоловић, В. „Сарадња држава у области остваривања алиментационих захтева”, *Зборник радова Међународна научна конференција „Евројске интеграције и међународна кривичноправна сарадња”*. Београд: Институт за упоредно право и Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, 2011.
- Чоловић, В. Уредба Европског парламента и Савета о примени побољшане сарадње у области права које се примењује на развод и правно раздвајање (бр. 1259/2010. од 20. децембра), *Евројско законодавство*, бр. 35–36, Београд, 2011.
- Чоловић, В. Закључење споразума између држава чланица и трећих држава као изузетак од вршења спољне надлежности Европске уније, *Евројско законодавство*, бр. 39–40/2012, Београд, 2012.

Законодавство

- Council Regulation (EC) No. 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (*Official Journal of the European Communities*, L 012, 16/01/2001, pp. 0001–0023)
- Council Regulation (EC) No 2201/2003 of 27 November 2003 concerning jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and the matters of parental responsibility, repealing Regulation (EC) No 1347/2000 (*Official Journal of the European Communities* L 338, 23.12.2003, p. 1–29).
- Council Regulation (EC) No 864/2007 of the European Parliament and of the Council of July 11 2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II) (*Official Journal of the European Communities* L 199, 31.7.2007., p. 40–49).
- Council Regulation (EC) No 593/2008 of the European Parliament and of the Council of 17 June 2008 on the law applicable to contractual obligations (Rome I) (*Official Journal of the European Communities* L 177, 04.07.2008., p.6–16).

Council Regulation (EC) No 4/2009 of 18 December 2008 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and cooperation in matters relating to maintenance obligations (*Official Journal of the European Communities* L 7, 10.1.2009, p. 1–79).

Council Regulation (EC) No 664/2009 of 7 July 2009 establishing a procedure for the negotiation and conclusion of agreements between Member States and third countries concerning jurisdiction, recognition and enforcement of judgments and decisions in matrimonial matters, matters of parental responsibility and matters relating to maintenance obligations, and the law applicable to matters relating to maintenance obligations (*Official Journal of the European Communities*, L 200, 31.7.2009., 46–51)

Council Regulation (EC) No 662/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 establishing a procedure for the negotiation and conclusion of agreements between Member States and third countries on particular matters concerning the law applicable to contractual and non-contractual obligations (*Official Journal of the European Communities* L 200, 31.7.2009, p. 25–30).

Council Regulation (EU) No 1259/2010 of 20 December 2010 implementing enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and equal separation (*Official Journal of the European Communities* L 343, 29.12.2010, p.10–16).

„Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља” (Сл. листи СФРЈ бр. 43/82, 72/82, Сл. листи СРЈ бр. 46/96).

Извори са интернета

Hodson David, EU approves European divorce enhanced co-operation, www.davidhodson.com/assets/documents/enhancedcoop.pdf

Law Society supports applicable-law rules for contracts, The Law Society of England and Wales, <http://international.lawsociety.org.uk/node/3855>

Regulation on the law applicable to contractual obligations (Rome I), European Judicial Network in civil and commercial matters, http://ec.europa.eu/civiljustice/news/whats_new_en.htm

Requejo Marta, „Two new IPL regulations”, Conflict of Laws.net, <http://conflictoflaws.net/2009/two-new-ipl-regulations/>

VLADIMIR Ž. ČOLOVIĆ

APPLICATION OF THE EU REGULATIONS TO NON-MEMBER STATES — THIRD COUNTRIES

SUMMARY

EU member states may independently conclude agreements with third countries – non-members states. However, this is not an exception from the discharge of foreign jurisdiction of the EU. Namely, the Regulations that define the conditions under which Member States may, however, only exceptionally, negotiate and conclude international agreements with third countries — non-member countries, have been adopted in the EU legislation. The first regulation of this type is the Council Regulation (EC) No 664/2009 introduced on July 7, 2009, which governs the procedure of negotiation and conclusion of agreements between Member States and third countries concerning jurisdiction, recognition and enforcement of judgments and decisions in matrimonial matters, matters of parental responsibility and matters related to maintenance obligations, and the law applicable to matters related to maintenance obligations. This Regulation has to do with legal matters that are regulated by two separate Regulations. One relates to marriage and parental responsibility, and the other to maintenance obligations. The second Regulation is the Council Regulation (EC) No 662/2009 adopted on July 13, 2009, which governs the procedure of negotiation and conclusion of agreements between Member States and third countries on particular matters concerning the law applicable to contractual and non-contractual obligations. This Regulation has also to do with legal matters governed by the Regulations which, separately, regulate the issues related to contractual and non-contractual relationships. These Regulations were adopted on the basis of Article 307 of the Treaty establishing the European Community. However, it has to be said that the basis for the functioning of the Community in the implementation of common policies was created through adoption of common rules regardless of their form. Therefore, member countries have no right to take on the obligations to nonmember countries either individually or collectively. Nevertheless, if the EU Commission validates the possibility for Member States to conclude a new agreement or modify the existing ones with a third country at the request of member states, then certain issues from the areas that are regulated by the Regulations can be regulated between these countries. However, this does not affect the abovementioned implementation of common policies. These Regulations are very significant not only because of the possibility of concluding such agreements, but also because of the possibility that very close states, one of which is a member of the EU, can regulate certain relations in these areas. The importance of these regulations for the Republic of Serbia (and for other countries in the region which are not member states) is paramount. We must say that a series of bilateral agreements, which were signed during the existence of SFR Yugoslavia, became effective between the Republic of Serbia (and other non-member states in region) and the EU member states.

KEY WORDS: Regulation (EC) No 664/2009, Regulation (EC) No 662/2009, member states, third countries, agreements, foreign jurisdiction, negotiations.